

2. 6. 2015

ID: 98000

Směnka

I když směnky neobsahují doložku vylučující odpovědnost indosanta za jejich zaplacení, tato skutečnost bez dalšího nevylučuje možnost (byť jen konkludentní) dohody mezi indosantem a indosatářem o vyloučení záručních účinků indosamentu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 181/2013, ze dne 19.2.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce V. V., zastoupeného JUDr. R.H., advokátem, se sídlem v O., proti žalovaným 1) L. H. a 2) RNDr. Z. S., zastoupené JUDr. S.Z., advokátem, se sídlem v O., o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 3 Cm 300/2011, o dovolání druhé žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. října 2012, č. j. 4 Cmo 363/2012-242, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. října 2012, č. j. 4 Cmo 363/2012-242 a rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 5. dubna 2012, č. j. 3 Cm 300/2011-149, ve znění usnesení ze dne 13. dubna 2012, č. j. 3 Cm 300/2011-155, se zrušují a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Brně směnečným platebním rozkazem ze dne 1. února 2012, č. j. 3 Cm 299/2011-46, ve znění usnesení ze dne 4. června 2012, č. j. 3 Cm 300/2011-187, uložil žalovaným, aby žalobci zaplatili společně a nerozdílně částku 2.720.000,- Kč s 6% úrokem od 30. listopadu 2010 do zaplacení, směnečnou odměnu 9.066,66 Kč a náklady řízení. Směnečným platebním rozkazem ze dne 1. února 2012, č. j. 3 Cm 300/2011-46, dále uložil žalovaným, aby společně a nerozdílně zaplatili žalobci částku 2.500.000,- Kč s 6% úrokem od 23. července 2010 do zaplacení, směnečnou odměnu 8.333,33 Kč a náklady řízení.

Usnesením ze dne 28. února 2012, č. j. 3 Cm 299/2011, 3 Cm 300/2011-60, Krajský soud v Brně výše označené věci spojil ke společnému projednání a rozhodnutí „o námitkách“.

Rozsudkem ze dne 5. dubna 2012, č. j. 3 Cm 300/2011-149, ve znění usnesení ze dne 13. dubna 2012, č. j. 3 Cm 300/2011-155, Krajský soud v Brně ponechal shora uvedené směnečné platební rozkazy v plném rozsahu v platnosti (i) ve vztahu ke druhé žalované a Vrchní soud v Olomouci k odvolání druhé žalované rozsudkem ze dne 25. října 2012, č. j. 4 Cmo 363/2012-242, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Odvolací soud sice připustil, že soud prvního stupně věc projednal (dne 5. dubna 2012) v nepřítomnosti druhé žalované, přestože pro takový postup nebyly splněny předpoklady, nicméně akcentoval, že uvedenou vadu řízení „napravil“ tím, že ve věci nařídil odvolací jednání, kterého se měla druhá žalovaná možnost zúčastnit, vyjádřit se zde k věci a k provedeným důkazům, jakož i činit návrhy, přičemž této možnosti druhá žalovaná též využila.

Následně s odkazem na ustanovení čl. I. § 11 a § 15 odst. 1 zákona č. [191/1950](#) Sb., zákona směnečného a šekového (dále jen „směnečný zákon“), shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že druhá žalovaná se správnost směnečných platebních rozkazů prostřednictvím uplatněných námitek zpochybnit nepodařilo.

Přitom zdůraznil, že převedla-li druhá žalovaná směnky, o jejichž zaplacení bylo rozhodnuto směnečnými platebními rozkazy (dále jen „směnky“) na žalobce rubopisem, aniž by vyloučila svoji odpovědnost za zaplacení směnek jejich výstavcem (prvním žalovaným), odpovídá za zaplacení směnek; na této odpovědnosti druhé žalované nemůže nic změnit ani jí tvrzená mimosměnečná dohoda mezi žalobcem (indosatářem) a manželem druhé žalované, ani skutečnost, že za převod směnek druhá žalovaná ani její manžel nedostali nic zaplacené. Důkazy navrhované druhou žalovanou k obsahu takové dohody „provázající indosaci směnek“ a k trestnímu řízení probíhajícímu na základě trestního oznámení druhé žalované, proto vyhodnotil jako nadbytečné a ke zjištění skutkového stavu nepotřebné.

Neopodstatněnou shledal i výhradu druhé žalované, že „je indosace směnky neplatný právní úkon, neboť jde o úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům“. Jelikož každou směnku lze převést indosamentem (indosace směnky je zákonem předpokládaným úkonem), nemůže indosace odporovat zákonu, obcházet jej nebo se přičít dobrým mravům. Přitom nelze akceptovat – pokračoval odvolací soud – ani námitky druhé žalované, podle nichž směnky indosovala v omylu, případně v důsledku trestného činu žalobce, neboť netvrdila, že by žalobce na ni jakkoli působil (tvrdila toliko jednání mezi žalobcem a svým manželem).

Konečně odvolací soud nepovažoval za právně významnou ani námitku nepředložení směnek k placení, když ze samotných námitek druhé žalované proti směnečným platebním rozkazům je zřejmé, že směnky byly přímému dlužníku (prvnímu žalovanému jako výstavci vlastních směnek) předloženy k placení a ten své povinnosti směnky proplatit nedostál.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala druhá žalovaná dovolání, odkazujíc co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a spatřujíc zásadní právní význam napadeného rozhodnutí v řešení otázek možnosti aplikace ustanovení § 39 a § 49a zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“) a ustanovení § 135 o. s. ř., a to z hlediska posouzení (ne)platnosti indosace směnky.

Dovolatelka setrvává na názoru, podle něhož jí učiněné převody směnek rubopisem na žalobce jsou neplatnými právními úkony, jednak proto, že svým obsahem nebo účelem odporují zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům, jednak proto, že je druhá žalovaná učinila v omylu. Navíc žalobce jako nabyvatel směnek jednal s podvodným úmyslem ke škodě druhé žalované a k neplatné indosaci směnky došlo k důsledku trestného činu žalobce. Přitom „formální pochybení“ druhé žalované, která z nevědomosti nevyužila zákonné možnosti vyloučit odpovědnost vedlejšího dlužníka použitím doložky „sine obligo“, je – v porovnání s tvrzeným „pochybením“ žalobce, který „hodlal lstivě využít“ neznalosti druhé žalované k vlastnímu obohacení – z hlediska dobrých mravů a spravedlnosti nesouměřitelné.

Dále dovolatelka akcentuje, že „jí měla být dána možnost prokázat možnou neplatnost indosace v civilním řízení“; soudy nižších stupňů se v tomto směru nedostatečně vypořádaly s jejími námitkami, neprovedly žádný z navrhovaných důkazů.

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné a navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání druhé žalované odmítl, respektive v případě, že bude meritorně projednáno, jako nedůvodné zamítl.

Dovolání druhé žalované proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé Nejvyšší soud shledal přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a to v řešení otázky dovolatelkou otevřené, týkající se převodu směnky indosamentem, tj. ve výkladu ustanovení čl. I. §

11 a násl. směnečného zákona.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení čl. I. § 11 směnečného zákona každou směnku, i když nebyla vystavena na řad, lze převést indosamentem (rubopisem) [odstavec 1]. Pojal-li výstavce do směnky slova "nikoli na řad" nebo jinou doložku stejného významu, lze převést směnku jen ve formě a s účinky obyčejného postupu (cesse) [odstavec 2].

Podle ustanovení čl. I. § 14 odst. 1 směnečného zákona indosamentem se převádějí všechna práva ze směnky.

Podle ustanovení čl. I. § 15 směnečného zákona, není-li tu opačné doložky, indosant odpovídá za přijetí a zaplacení směnky (odstavec 1). Indosant může zakázat další indosaci směnky; v tomto případě neodpovídá těm, na něž směnka byla dále indosována (odstavec 2).

Podle ustanovení čl. I. § 18 směnečného zákona, obsahuje-li indosament doložku "hodnota k vybrání", "k inkasu", "in procura" nebo jinou doložku vyjadřující jen zmocnění, může majitel vykonat všechna práva ze směnky, může ji však převést jen dalším zmocňovacím indosamentem (odstavec 1). Osoby směnečně zavázané mohou v tomto případě činit majiteli jen takové námitky, které by mohly činit indosantovi (odstavec 2). Zmocnění obsažené ve zmocňovacím indosamentu nezaniká ani smrtí zmocnitele, ani ztrátou jeho způsobilosti k právním úkonům (odstavec 3).

Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že podstata indosamentu (rubopisu) spočívá v jednostranném prohlášení dosavadního majitele směnky (převodce) o tom, že práva ze směnky převádí na dalšího majitele. Přesné znění převodní doložky zákon výslovně nepředepisuje, za indosament proto bude možné považovat každé prohlášení podepsané dosavadním majitelem směnky, z něhož bude jeho vůle směnku převést jednoznačně vyplývat (v redukované podobě může indosament záležet i v pouhém podpisu indosantově); k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2012, sp. zn. 29 Cdo 2866/2010.

Výše citovaná ustanovení článku I. § 11, § 14 odst. 1 a § 15 odst. 1 směnečného zákona pak nevzbuzují žádné pochybnosti o tom, že indosamentem lze převést každou směnku, i když nebyla vystavena na řad, že indosamentem se převádí všechna práva ze směnky a že není-li tu opačné doložky (např. „bez závazku“, „bez postihu“, „sine obligo“, respektive jiné doložky stejného významu), indosant odpovídá za přijetí a zaplacení směnky [záruční účinek indosamentu (rubopisu)].

Vzhledem k povaze indosamentu a k jednoznačně formulovaným ustanovením směnečného zákona o převodních a záručních účincích indosamentu, jsou zcela neopodstatněné úvahy dovolatelky co do právního omylu ohledně účinků indosamentu. Potud srov. obdobně důvody rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2009, sp. zn. 29 Cdo 1830/2007 a ze dne 27. října 2011, sp. zn. 22 Cdo 1085/2010, uveřejněných pod čísly 55/2010 a 90/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2013, sp. zn. 29 Cdo 347/2012 a ze dne 15. října 2013, sp. zn. 22 Cdo 1669/2013.

Nepřípadnou shledává Nejvyšší soud rovněž argumentaci dovolatelky ohledně neplatnosti indosamentu podle ustanovení § 39 obč. zák., tj. z důvodu, že svým obsahem nebo účelem odporuje

zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům. Jde-li totiž vskutku (jen) o „jednostranné prohlášení“ dosavadního majitele směnky, potom samotný indosament (rubopis), který je – s výjimkou případu upraveného ustanovením čl. I. § 11 odst. 2 směnečného zákona – zákonem upraveným způsobem převodu směnky, nelze zásadně považovat za absolutně neplatný ve smyslu označeného ustanovení (jen) z důvodů na straně indosatáře (žalobce). Převod práv ze směnky předpokládá (byť neformální) ujednání o převodu směnky, vyznačení převodu na směnce prostřednictvím indosamentu a předání směnky nabyvateli; na samotné indosaci směnky se tak zjevně indosatář nepodílí.

Přes výše uvedené však rozhodnutí odvolacího soudu neobstojí.

Jak je zřejmé z obsahu spisu (zejména z námitek proti směnečným platebním rozkazům) druhá žalovaná založila svoji obranu proti povinnosti zaplatit sporné směnky na argumentaci, podle níž žalobce nabídl manželé druhé žalované, že „pomůže vymoci“ dluh prvního žalovaného, který byl v prodlení se zaplacením směnek (vůči druhé žalované), ale „pouze za podmínky indosace směnky druhou žalovanou na jeho osobu, přičemž „součástí ústní dohody o vymáhání dluhu nebyla v žádném případě možnost uplatnění dluhu vůči druhé žalované jako indosantovi“.

Jelikož soud není vázán právním názorem účastníka řízení a je oprávněn (a povinen) v řízení zjištěný skutkový stav právně kvalifikovat od názoru zastávaného účastníkem řízení odlišně (viz např. obdobně důvody stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. června 2013, sp. zn. Cpjn 203/2012, uveřejněného pod číslem 78/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. září 2008, sp. zn. 29 Cdo 933/2008, uveřejněného pod číslem 92/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), není podstatné, jaké právní důsledky druhá žalovaná spojovala s takto uplatněnou obranou (neplatnost indosamentu), nýbrž to, zda vskutku šlo (mohlo) jít o obranu, která – byla-li by prokázána – by byla z hlediska rozhodování o správnosti směnečných platebních rozkazů relevantní.

Jakkoli je zcela zjevné, že směnky neobsahují doložku vylučující odpovědnost indosanta za jejich zaplacení, tato skutečnost bez dalšího nevylučuje možnost (byť jen konkludentní) dohody mezi indosantem a indosatářem o vyloučení záručních účinků indosamentu (k tomu srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2010, sp. zn. 29 Cdo 3672/2008).

Založil-li odvolací soud své právní posouzení věci na tom, že druhou žalovanou tvrzená mimosměnečná dohoda o důvodu a podmínkách převodu směnek na žalobce, uzavřená mezi žalobcem (indosatářem) a manželé druhé žalované, podle níž se druhá žalovaná chovala, nemůže nic změnit na záručním účinku rubopisu, jednak nesprávně vyhodnotil obsah námitek druhé žalované proti směnečným platebním rozkazům, jednak nesprávně shledal nadbytečnými důkazy, které druhá žalovaná navrhla za účelem prokázání obsahu dohody o důvodech převodu směnek na žalobce.

Jelikož rozhodnutí odvolacího soudu není správné, Nejvyšší soud je podle § 243b odst. 2 části věty za středníkem o. s. ř. zrušil; důvody, pro které neobstálo rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Tarifní hodnota](#)
- [Nepoložení předběžné otázky Soudnímu dvoru EU](#)
- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušeni řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)